

ДО
НАУЧНОТО ЖУРИ,
утвърдено със Заповед № 3133/7.10.2025 г.,
на Заместник-Ректора по НИД на УНСС
в конкурса за професор по Гражданско и семейно право
обявен в ДВ, бр.65/8.08.2025 г.

РЕЦЕНЗИЯ

от д-р Таня Николова Йосифова
професор по Гражданско и семейно право
в Юридическия факултет на УНСС

относно: конкурс за професор по научна специалност „Право“,
(Гражданско и семейно право) в УНСС
с единствен кандидат в конкурса: доц. д-р Захари Емилов Торманов

1. Информация за конкурса

Конкурсът е обявен в Държавен вестник, бр.65/8.08.2025 г. за нуждите на катедра „Частноправни науки“ на УНСС в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право (Гражданско и семейно право).

2. Кратка информация за кандидатите в конкурса

В конкурса участва единствен кандидат - доц. д-р Захари Емилов Торманов от катедра „Частноправни науки“ на Юридическия факултет на УНСС. Той е завършил Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ през 1994 г. От октомври 2004 г. печели конкурс за асистент по Гражданско и семейно право в Юридическия факултет на УНСС, където последователно заема академичните длъжности „асистент“, „старши асистент“, „главен асистент“ и „доцент“ по Гражданско и семейно право. От 1996 г. е адвокат към СМАК.

През 2011 г. защитава успешно дисертационен труд на тема „Договорът за организирано туристическо пътуване“ и придобива образователната и научна степен „доктор“.

Бил е ръководител и участник в редица научни проекти. Бил е научен секретар и декан на ЮФ на УНСС. Понастоящем е ръководител на катедра „Частноправни науки“ към ЮФ на УНСС и заместник-председател на Общото събрание на УНСС. Доц. Торманов е обучител в Центъра за обучение на адвокати „Кръстьо Цончев“.

3. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

Съгласно представената справка е видно, че кандидатът покрива и надхвърля минималните критерии в конкурса за „професор“, като изпълнява националните минимални изисквания съгласно ЗРАСРБ (чл.2б) и Правилника за приложението му (чл.1а, ал.1) и допълнителните университетски изисквания по чл. 5 от Правилата на УНСС с оглед

изпълнението на минималните национални и допълнителните университетски изисквания за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности.

4. Оценка на учебно-преподавателската дейност за кандидата

В УНСС доц. д-р Захари Торманов е водил лекции по дисциплините „Търговско право“, Договорно право и Туристическо право, както и Правна клиника по гражданско право - първа и втора част, Договорно право и договорна практика, Търговско и облигационно право и Основи на правото.

Доц. Торманов има следната учебна натовареност:

За учебната 2021/2022 г. – 319 учебни часа, За учебната 2022/2023 г. – 342 учебни часа, За учебната 2024/2025 г. – 273 учебни часа.

Считам, че преподавателската дейност и академичната компетентност на доц. Торманов напълно съответстват на изискванията на обявения конкурс за „професор“ в професионално направление 3.6. Право (Гражданско и семейно парво).

5. Кратка характеристика на представените научни трудове/публикации

В конкурса доц. Захари Торманов участва с монография, учебник, статии, доклади, публикувани в списания с научно рецензиране и в редактирани колективни томове.

Кандидатът доц. Торманов представя публикуван хабилитационен труд-монография със заглавие: „Паричното правоотношение“, С.: Сиби, 2025, 342 с. ISBN 978-619-226-303-4). В монографията се изследва задълбочено и многоаспектно паричното правоотношение и отделни видове парични правоотношения.

Могат да бъдат посочени следните научни приноси в монографията.

1. Авторът обосновава виждането си за паричното правоотношение като отделен правен институт, като е дадено и определение за паричното вземане и паричното правоотношение;

2. В труда е застъпена тезата за неформалния характер на договора за паричен банков влог;

3. Направен е изводът, че едностранно определени от банката „отрицателни лихви“ или „автоматично“ определени, според заложена в договора формула, „отрицателни лихви“ са недействителни (с. 156-157).

4. Обоснован е характера на безналичните пари като законно платежно средство.

5. Поддържа се тезата, че за редовно плащане е необходима дееспособност на извършващия плащането длъжник (с. 266). Основен аргумент за това е определянето на плащането в брой като волева юридическа постъпка.

Направени са и следните предложения de lege ferenda:

- нова ал. 3 на чл. 3 ЗЛС със следното съдържание: *„Навършили 5-годишна възраст деца могат да сключват самостоятелно сделки на ниска стойност, по които заплащат стоката или услугата с предоставени им за това парични средства. Ако от конкретните обстоятелства, естеството на стоката или услугата, размерът на*

цената може да се предположи, че родителят или настойникът не би се съгласил със сключването и изпълнението на сделката, то тя може да бъде унищожена“. По отношение на възрастта на лицата, която се предлага като граница за валидно сключване на сделки на ниска стойност, би могло да се помисли дали тя да не бъде по-висока, например 7 години, каквато е уредбата в ГК на Руската федерация.

-нова редакция на чл. 73 ЗЗД, както следва:

„Освен ако има интерес задължението да бъде изпълнено лично от длъжника, кредиторът не може да откаже изпълнение от трето лице, когато:

1. третото лице изпълнява като пълномощник на длъжника или със съгласието му или по негово възлагане;
2. третото лице има правен интерес да изпълни и длъжникът не е изпълнил или е очевидно, че няма да изпълни точно;
3. длъжникът е в забава за изпълнение на парично задължение.“

-промяна на чл. 240, ал. 1 ЗЗД, с която да се подчертае консенсуалния характер на договора за паричен заем.

-обосноваване при безсрочните задължение на необходимостта от предвиждане в закона (чл. 69, ал. 1 ЗЗД) на определен срок за изпълнение или на „разумен“ срок за изпълнение след покана от кредитора (с. 308).

-обосноваване на приложението при търговска продажба на чл. 327, ал. 1 ТЗ, като специално законово правило спрямо общите законови правила на чл. 303а, ал. 3 и ал. 4 ТЗ, когато не е уговорен срок за плащане на паричното задължение.

-разпоредбата на чл. 68, б. „а“ ЗЗД да бъде променена по следния начин: „а) при паричните задължения – в местоживеенето на кредитора или в мястото на осъществяване на дейността му към момента на възникване на задължението. Ако кредиторът промени местоживеенето си или мястото на дейността си и уведоми за това, длъжникът трябва да изпълни на новото място, но кредиторът му дължи допълнителните разноски, вследствие на промяната.“ По отношение на това предложение може да се обмисли дали е обосновано да се замества „местожителството“ с „местоживеенето“ на кредитора, тъй като местоживеенето би могло да е по-трудно установимо в сравнение с местожителството (постоянния адрес) на кредитора.

-да се добавят втора и трета към чл. 305 ТЗ както следва:

„(2) Местои изпълнението на парично задължение с налични пари е мястото на дейност на кредитора. Когато кредиторът има повече от едно място на дейност, плащането трябва да се извърши в мястото на дейност, което най-тясно е свързано с паричното задължение.“

„(3) Ако кредиторът промени мястото на дейността си и уведоми за това, длъжникът трябва да изпълни на новото място, но кредиторът му дължи допълнителните разноски, вследствие на промяната.“

В конкурса за заемане на академичната длъжност „професор“ по кандидатът доц. Торманов представя учебник по Търговско право, С., УИ-УНСС, 2020, 371 с. и пет публикации (статии и доклади), публикувани в списания с научно рецензиране и в редактирани колективни томове:

- „Относно законната лихва при прихващане на изпълнението“ – сп. Бизнес и право, бр.1/2019;

- „Начало и продължителност на давностния срок за периодични вземания (вноски) по договори за заем и за банков кредит (Анализ на съдебната практика и поставеният за тълкуване въпрос по тълкувателно дело №3 от 2023 . на ВКС ОСГТК)“ – сп. Бизнес и право, бр.1/2023;

- „Относно заема като реален договор“, сп. Общество и право, бр.5/2024;

- „Правни аспекти на въвеждане на еврото в Република България“ – сп. Общество и право, бр.3/2025;

- „Съществена непредвидима промяна в обстоятелствата и отражението ѝ върху договор за обществена поръчка – сборник с доклади от научна конференция „Юридически, икономически и исторически аспекти на държавното регулиране върху стопанската дейност“, проведена на 31 октомври 2023 г.

Монографичният труд, учебникът и посочените статии и доклади не са били представяни в предходна процедура за заемане на академична длъжност или за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

8. Заключение

В заключение изразявам категоричната си позиция, че научните трудове на доц. д-р Захари Емилов Торманов, представени в конкурса за професор, са разработени на високо теоретично ниво и безусловно отговарят на изискванията на чл. 24, ал. 1, т. 1, 2, букви „а“ и „б“, т. 3 и ал. 3 от Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и на допълнителните университетски изисквания по чл. 5 от Правилата на УНСС. По тази причина убедено ще подкрепя с положително гласуване кандидатурата на доц. Захари Емилов Торманов за заемане на академичната длъжност „професор“ в професионално направление 3.6. Право, Гражданско и семейно право (гражданско и търговско право) в Юридическия факултет на УНСС.

6.11.2025 г.
гр. София

Рецензент:

проф. д-р Таня Йосифова

TO
THE ACADEMIC JURY
appointed by Order No. 3133/07.10.2025
of the Vice-Rector for Research at UNWE
for the competition for the academic position of Professor in Civil and Family
Law,
announced in the State Gazette, Issue 65/08.08.2025

REVIEW

by Dr. Tanya Nikolova Yosifova,
Professor of Civil and Family Law
at the Faculty of Law, University of National and World Economy (UNWE)

regarding: the competition for the academic position of **Professor**
in the scientific field Law (Civil and Family Law) at UNWE
with one candidate: **Assoc. Prof. Dr. Zahari Emilov Tormanov**

1. Information about the competition

The competition was announced in the State Gazette, issue 65/8.08.2025 for the needs of the Department of Private Law at UNWE in the field of higher education 3. Social, economic and legal sciences, professional field 3.6. Law (Civil and Family Law).

2. Brief information about the candidates in the competition

There is one candidate participated in the competition namely Assoc. Prof. Dr. Zahari Emilov Tormanov from the Department of Private Law of the Faculty of Law, UNWE. He graduated from the Faculty of Law of Sofia University "St. Kliment Ohridski" in 1994. Since October 2004, he has held the position of Assistant professor in Civil and Family Law at the Faculty of Law, UNWE, subsequently occupying the academic positions of "Assistant", "Senior Assistant", "Chief Assistant" and "Associate Professor" in Civil and Family Law. Since 1996, he has been a lawyer at the Smolyan Bar Association(SBA).

In 2011, he successfully defended his dissertation on the topic "The Package Tour Contract" and acquired the educational and scientific degree "Doctor"(PhD).

He was leader and participant in a number of scientific projects. He has also served as Scientific secretary and Dean of the Faculty of Law at UNWE. Currently, he is Head of the Department of Private Law Sciences and Deputy Chair of the General Assembly of UNWE. Assoc. Prof. Tormanov is a trainer at the "Krastyo Tsonchev" Lawyers' Training Center.

3. Fulfillment of the requirements for holding the academic position

According to the submitted documentation, it is evident that the candidate meets and exceeds the minimum criteria in the competition for "professor", by fulfilling the national minimum criteria in accordance with the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria (LDASRB) (Art. 2b) and the Regulation for application of this law (Art. 1a, para. 1) , as well as the additional university requirements of Art. 5 of the UNWE Rules for acquiring scientific degrees and holding academic positions.

4. Assessment of the candidate's teaching activities

At UNWE, Assoc. Prof. Dr. Zahari Tormanov has lectured on the following disciplines "Commercial Law", „Contract Law“ and „Tourism Law“, as well as „Civil Law Clinic“ (Part I and II), „Contract Law and Contract Practice“, „Commercial and Obligations Law“ and „Fundamentals of Law“.

Assoc. Prof. Tormanov has the following teaching load: For the academic year 2021/2022 – 319 teaching hours, For the academic year 2022/2023 – 342 teaching hours, For the academic year 2024/2025 – 273 teaching hours.

In my opinion the teaching activity and academic competence of Assoc. Prof. Tormanov fully meets the requirements of the announced competition for "professor" in professional field 3.6. Law (Civil and Family Law).

5. Brief description of the presented scientific papers/publications

Assoc. Prof. Zahari Tormanov participated in the competition with a monograph, a textbook, articles, reports, published in peer-reviewed journals and in edited collective volumes.

The candidate Assoc. Prof. Tormanov presents a published habilitation work-monograph with the title: "The Monetary Legal Relationship", S.: Sibi, 2025, 342 p. ISBN 978-619-226-303-4). The monograph examines the monetary legal relationship and individual types of monetary legal relationships in depth and from many aspects.

Can be highlighted the following scholarly contributions in the monograph:

1. The author substantiates his view of the monetary legal relationship as a separate legal institute, by also given a definition of the monetary claim and the monetary legal relationship;
2. The work advocates the thesis of the informal nature of the contract for a cash bank deposit;

3. It is concluded that "negative interest rates" unilaterally determined by the banks or automatically calculated, as per applied by contract formulas, are invalid (p. 156-157);

4. The nature of non-cash money as a legal tender is substantiated;

5. The thesis is supported that for valid payment in cash the legal capacity of the debtor making the payment is required (p. 266). The main argument for this is the definition of cash payment as a volitional legal act.

The following de lege ferenda proposals have also been made:

-new para. 3 of Art. 3 of the Persons and Family Act with the following content: *"Children who have reached the age of 5 may independently conclude low-value transactions, in which they pay for the goods or services with provided for this purpose funds." If, due to the specific circumstances, the nature of the goods or services or the amount of the price, is possible to be assumed that the parent or guardian would not agree to the conclusion or the execution of the transaction, then it may be annulled.*" With regard to the age of persons, proposed as a limit for validly concluding low-value transactions, it could be considered whether it should not be higher, for example 7 years, as is the regulation in the Civil Code of the Russian Federation.

-new version of Art. 73 of the Obligations and Contracts Act ("OCA") , as follows: *"Unless there is an interest in the obligation being performed personally by the debtor, the creditor may not refuse performance by a third party when*

1. the third party performs as a debtor's proxy or with his consent or upon his assignment;

2. the third party has a legal interest in performing and the debtor has not performed or it is obvious that he will not perform accurately;

3. the debtor is in default of performing a monetary obligation."

-amendment of Art. 240, para. 1 OCA, which would emphasize the consensual nature of the loan agreement.

- justification of the need to foresee in the law (Art.69, para. 1 OCA) in cases of obligation without a fixed term either a term for performance or a "reasonable" term for performance of the obligation following a notice from the creditor (p. 308)

-well-justified proposal that, in a commercial sale, art.327, para.1 of the Commerce Act should be applied as a special statutory rule in relation to the general provisions of art.303a, paras. 3 and 4 of the same act when a payment without fixed term has been agreed.

- the provision of Art. 68, b. "a" of OCA to be amended as follows: *"a) in the case of monetary obligations - at the place of residence of the creditor or at*

the place where the creditor carries out his activity at the time the obligation arises. If the creditor changes his place of residence or the place where the creditor carries out his activity and notifies the debtor, then the debtor must perform at the new place, but the creditor owes him additional expenses resulting from this change". Regarding this proposal, , it may be considered whether it is well-justified to replace "residence" by "place of residence" of the creditor taking into account that "place of residence" could be more difficult to establish compared to "residence"(permanent address) of the creditor.

-to add the second and third to Art. 305 of Commerce Act as follows:

"(2) The place of performance of a monetary obligation with cash is the place of business of the creditor. When the creditor has more than one place of business, payment must be made at the place of business that is most closely related to the monetary obligation."

"(3) If the creditor changes the place of his place of business and notifies the debtor thereof, the debtor must perform at the new place, but the creditor owes him the additional costs resulting from this change."

In the competition for the academic position of "professor" the candidate Assoc. Prof. Tormanov presents a textbook on Commercial Law, S., UNWE, 2020, 371 p. and 5 publications (articles and reports), published in peer-reviewed journals and in edited collective volumes:

- "On the statutory interest in the context of the application of performance set-off", Business and Law, issue 1/2019;

- "The Commencement and duration of the limitation period for periodic payments (installments) under loan and bank credit agreements (analysis of judicial practice and the question referred for interpretation in Interpretative case No. 3 of 2023 of the Supreme Court of Cassation, General assembly of the Civil and Commercial Colleges)", Business and Law, issue 1/2023;

- "On the loan as a real contract", Society and Law, issue 5/2024;

- "Legal aspects of the introduction of the euro in the Republic of Bulgaria" Society and Law, issue 3/2025;

- "Substantial unforeseeable change in circumstances and its effect on public procurement contracts. Legal, economic and historical aspects of state regulation of economic activity": Proceedings of the Scientific Conference, held on October 31, 2023.

The monographic work, the textbook and the mentioned articles and reports have not been submitted in a previous procedure for holding an academic position or for acquiring the educational and scientific degree "doctor".

8. Conclusion

In conclusion, I express my categorical position that the scientific works of Assoc. Prof. Dr. Zahari Emilov Tormanov, submitted for the competition for professor, are developed at a high theoretical level and unconditionally meet the requirements of Art. 24, para. 1, item 1, 2, letters "a" and "b", item 3 and para. 3 of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria (LDASRB) , as well as the the additional university requirements under Art. 5 of UNWE Rules. For these reasons, I will confidently support with a positive vote the candidacy of Assoc. Prof. Dr. Zahari Emilov Tormanov for the academic position of "professor" in professional field 3.6. Law, Civil and Family Law (Civil and Commercial Law) at the Faculty of Law of UNWE.

6.11.2025 г.

Reviewer:

Sofia

Prof. Dr. Tanya Iosifova